

KITAJSKI NAPAD NA JAPONSKO BRODOVJE

Poveljništvo kitajske posadke je odgovorilo na japonski ultimatus krogami. Življenja inženircev v nevarnosti.

Sangaj, 19. febr. — Kitajci so se odločili, da bodo branili Sangaj pred napadom do zadnjega moža. To je bil odgovor na japonski ultimatus, ki ga je izročil general Kenkichi Uyeda kitajskim avtoritetam in v katerem je zahteval, da morajo kitajske čete do petka zjutraj zapustiti svoje pozicije in se umakniti iz Sangaja.

Kitajska artiljerija je pričela danes zjutraj s obstreljevanjem japonskega brodogradilnega zavoda v glavni stani japonskih pomorščakov v distriktu Hongkong. Par krogel je padlo v bližini glavne ladje admirala Nomura. Trije japonski pomorščaki so bili ubiti in več ranjenih.

Krogle so napravile veliko škodo na poslopjih. Ena krogla je priletela na streho hotela Savoy, ki je ameriška last, druga pa je delno razdejala neko restavracijo v bližini hotela.

General Tsai Ting-kai, komandant devatnajste kitajske armade, je izjavil, da je bil pripravljen odgovoriti na japonski ultimatus s krogami. Japonska zahteva glede evakuacije je predrzna, je dejal general, kajti naše čete se borijo na svoji zemlji proti napadalcem.

Dejal je, da se boji za življenja inženircev v mednarodni koloniji v slučaju nove japonske ofenzive, ki se pripravlja. Nič ne ve, kaj vse se lahko zgodi v ljuti bitki, ako bodo Japonci še nadalje uporabljali mednarodno kolonijo za bazo svojih militarnih operacij. Pristavil je, da bo odredil evakuacijo kitajskega civilnega prebivalstva v ogroženi coni.

Znanstveniki razvili novo vrsto bombaža

Washington. — Iz Texas State Agricultural and Mechanical College-a poročajo, da so znanstveniki po štirih letih eksperimentiranja razvili novo vrsto bombaža, ki je prikladna za strojno kultivacijo. Razlika med sedanjo in novo vrsto je ta, da nima nova rastlina nobenih vejic, le deblo, iz katerega rastejo bombažni cveti.

Znanstveniki pravijo, da za naprej ne bodo več potrebne človeške roke pri obiranju bombaža, ker bo to opravil stroj. Do sedaj tega niso mogli delati radi tega, ker na sedanji rastlini raste bombaž na vejicah, kar otežuje strojno obiranje. Stroški obiranja s strojem bodo znašali na balo le od 50c do \$2, sedanja metoda pa stane od \$7 do \$12 na balo.

To je posebno dobra novica za zamorske sužnje na jugu, ker sedaj se bodo zopet lahko vrnili v Afriko, v deželo svojih pradedov, iz katere so bili nasilno odvedeni in pripeljani v novo deželo. Amerika jih ne bo več potrebovala.

Vprašanje pa nastane: Kdo bo kupoval bombaž in obleko, ako bodo stroji nadomestili pretežno večino delavcev? Ali bodo tudi stroji kupovali obleko in ožoj? Znanstveniki bi morali odgovoriti tudi na to vprašanje.

Republikanci zmagali na Irskem

Dublin, 19. febr. — Pri volitvah za novo zbornico v Svobodni irski državi, ki so bile v sredo, je De Valerova republikanska stranka Fianna Fail dobila, kolikor je doslej znano, 46 mandata, vladna stranka pa 42. Delavska stranka, ki podpira De Valero, je dobila sedem mandata; neodvisni, ki navadno glasujejo za vlado, imajo 10 mandata. Popoln izid še ni znan.

Svoboda govora v jeklarskem mestu

Po štirih letih so bili spet dovoljeni javni shodi

McKeesport, Pa. — (FP) — To mesto, ki je trdnjava U. S. Steel korporacije in v katerem se niso smeli priti delavski shodi na ulicah in v parku v zadnjih štirih letih, je vzpostavilo svobodo govora. Mestni odborniki so se ugodili zahtevi končila za brezposelne in Metal Workers Industrial lige glede sklicanja javnega shoda.

Shoda se je udeležilo krog pet tisoč delavcev in se je mirno končal. Na zborovanje, ki sta ga sklicali omenjeni organizaciji 2 tedna prej, je navadila policija in ga razbila. Pri tem je bilo več oseb ranjenih in aretiranih. Na zadnjem shodu pa se je policija izogibala provokacij in ni motila govornikov, ki so zahtevali mestno in državno pomoč za brezposelne.

Zupan George Lysle je izdal dovoljenje za sklicanje shoda na prostem na apel pittsburske postojanke Lige za ameriške civilne svobodščine. V apelu je uničil tudi kritizirala policijo v McKeesportu, ki je s silo razbila delavsko zborovanje.

Japonske pritožbe proti Ameriki

Zunanji urad trdi, da so Združene države vplivale na Ligo narodov, da je slednja poslala svarišilo note Japoncem. Washington zanika obdolžitve

Tokio, 19. febr. — Zunanji urad je danes podal izjavo, v kateri obtožuje ameriško vlado, da je sodelovala ali pa vsaj vplivala pri sestavi protestne note, katero je Liga narodov poslala Japoncem v zvezi s situacijo v Sangaju.

"Znamenja kažejo, da je imela Amerika svoje prave zraven pri sestavljanju protestne note", je dejal zastopnik japonskega zunanjega urada. "To potrjujejo uradne informacije, ki so dospelo v Tokio. Nota je povzročila zelo neugoden vtis, ker je bila naslovljena samo Japoncem. Tisti, ki so jo poslali, smatrajo Japonce za napadalce, dasi je napadalka v resnici Kitajska."

"Liga je s tem pokazala svojo pristranost, kar doslej še ni storila v sličnih slučajih. Ona meni, da je Kitajska v pravem, toda mi odklanjamo taka namigovanja."

Washington, D. C., 19. febr. — Državni departement je včeraj odločno zanikal japonske obtožbe, da je ameriška vlada sodelovala pri sestavljanju note, katero je poslal Svet Lige narodov Japoncem in v kateri jo je ugrizal, naj odpokliče svoje čete iz kitajskih teritorijev ter spoštuje pravice Kitajske, ki so zajamčene v pogodbah.

Slamnat glasovanje o prohibiciji

New York, 19. febr. — Poročila o izidu slamatnega glasovanja, katerega vodi revija Literary Digest, iz osmih držav poročajo, da je velika večina za odpoklic osemnajstega amandmana.

Od števila 323,500 glasov, ki so bili do sedaj oddani, je 272,262 glasovalo za odpoklic prohibicije in 51,238 proti. Mokrači torej predstavljajo večino 84,15%. Te države, ki so doslej poslane rezultat glasovanja, so New York, Virginia, North Carolina, Maryland, Georgia, Illinois, Indiana in Ohio. New York se je izkazal za najbolj moko državo, dočim je North Carolina najbolj suha. V slednji je 41,17% volivcev glasovalo za nadaljevanje prohibicije.

Spot ena čikaška banka zaprla vrata

Chicago. — Kaufman State banka, 124 N. La Salle st., ki je imela ob koncu \$340,000 vlog, je v četrtek zaprla vrata.

REŠEVANJE ČI- KAŠKE FINAN- ČNE KRIZE

Mesto in okraj Cook bosta odpustila več kot pet tisoč nameščenec. S pobiranjem davka se bo pričelo v pondeljek. Mesto bo morda moralo zapreti šole

Chicago, 19. febr. — Ker je državna legislatura zaključila svoje zasedanje, ne da bi kaj ukrenila za rešitev finančnih problemov v Chicagu in okraju Cook, so bili podzvati drastični koraki, da se mesto in okraj obvarujeta pred bankrotom.

Zupan Cermak je včeraj naznanil, da bo moral takoj odpustiti 2,479 mestnih uslužbencev. To pa je šele začetek, kajti tej redukciji bodo sledile druge. V prihodnjih par tednih bo odpustitve nadaljnjih 2,377 nameščenec. O tem načrtu bo danes razpravljali mestni finančni komitej.

Predsednik okrajnega odbora Wheelan je dejal, da bo odredil drastično revizijo proračuna, da zniža izdatke. Odpustiti bo moral takoj 425 delavcev.

Predsednik šolskega odbora Myers je podal izjavo, da bo moral znižati izdatke za vzdrževanje šol za več milijonov. Rezultat te ekonomije bo zatvoritev šol.

V pondeljek bo mesto pričelo z izterjavanjem davkov za l. 1930. Lastniki hiš in posestev v glavnem delu mesta bodo prvi prejeli davčne račune. Cermak in Wheelan pričakujejo, da bo polovica davka za l. 1930 plačana v prihodnjih šestdesetih dneh.

Kontrast v svetu bankirjev

New York. — Medtem ko je skoraj dva tisoč bank skrahiralo v preteklem fiskalnem letu, ki se je končal 30. junija 1931, niso lastniki narodnih bank občutili nikakršne depresije. Te banke so koncem zadnjega fiskalnega leta izplačale 12,52% dividend na vso kapitalizacijo, faktično in pripisano.

Kosmati dobiček je znašal 35 odstotkov, po odbitku vseh stroškov, vključno s kritja izgubljenih investicij, so narodne banke kot skupina "zaslužile" čistega 9% na vso kapitalizacijo, rezerve in nerazdeljene profite.

Kitajci kupujejo ameriška letala

Cleveland, O., 19. febr. — Kitajci v Clevelandu, v Buffalu in Syracuseu, N. Y., bodo kupili v Ameriki šest letal, katere bodo poslani na Kitajsko in se bodo rabila v boju proti Japoncem. Tako poroča Tehyi Hsieh, direktor kitajskega trgovinskega odbora v Bostonu. Letala bodo stala krog \$100,000.

Kitajci v New Yorku so pred kratkim proučevali svoje novo leto (zdaj štejejo 5000) in obnem zmag svojih rojakov v Sangaju. Nabrali so veliko denarja, ki so ga poslali na Kitajsko za obrambo svoje domovine.

Napovedi o nadalj- njih redukcijah

Znižanju mezd v stavbinski industriji in na železnih bodo sledile druge redukcije

Chicago. — (FP) — Mezne redukcije, ki so bile uveljavljene v enem mesecu, so zadele približno dva milijona delavcev, toda konca še ni videti.

Prvi, ki so bili zajeti v velikem "puču," katerega so organizirali delodajalci, so bili železničarji. Na konferenci zastopnikov železniških bratovščin in kompanij, so prvi pristali na redukcijo mezd za deset odstotkov. Več kot milijon delavcev je bilo prizadetih. Železničarjem so sledile stavbinske unije v Chicagu, ki štejejo 150,000 članov. Unije so pristale na redukcijo za dvajset odstotkov.

Teden pozneje so delodajalci prisilili organizirane hišnike še na drugo znižanje mezd, ki znaša 8%. Unija hišnikov šteje krog 10,000 članov.

Sedaj bodo prišli na vrsto rudarji. Illinois Coal Operators asociacija je na svoji konferenci v Chicagu naznanila, da bo zahtevala redukcijo mezd za 40 odstotkov, ko poteče pogodba. Obstoječa mezna lestvica za rudarje določa \$6.10 na dan. Pogodba, ki je bila pripravljena pred štirimi leti, poteče 31. marca. Operatorji so izjavili, da je redukcija potrebna, da bodo lahko konkurirali s premogovnimi kompanijami v drugih državah, kjer je meza rudarjev veliko nižja kot v Illinoisu.

Illinoiski premogovni distrikt je sklical konvencijo, ki se bo odprla 23. februarja v Springfieldu. Po končani konvenciji se bodo vrtila mezna pogajanja med unijo in operatorji.

Dalje se obeta redukcija mezd za železničarje na cestni in nadulčni železnici v Chicagu, kjer je zaposlenih krog 20,000 delavcev. Kampanja redukcij je v teku in nihče ne ve, kdaj se bo ustavila. Delodajalci so kot izgovor, mnenja, da bodo redukcije ustvarile podlago za vrnitev prosperitete. Komu bo koristila, kadar se povrne, je seveda vprašanje. Delodajalci ne prestopajo argumentirajo, da bodo redukcije rezultirale v večji zaposlenosti, kar pa se v industrijah, kjer so bile uveljavljene, ni zgodilo.

Brezposelni obtoženi tatvine mesa

Los Angeles, Cal. — Zadnji četrtek je bil tu na ulici ukraden mesarski avtotruk s poldrugo tono mesa. Policija sumi, da je grupa brezposelnih delavcev odvedla avtotruk.

Shaw pobit pri avtni nezgodi

Cape Town, Južna Afrika, 19. febr. — George Bernard Shaw in njegova žena sta bila včeraj lahko ranjena, ko se je njun avto prekucnil v graben. Shawova sta na počitniški turi v Afriki.

IZJAVA NEMČIJE NA ŽENEVSKI KONFERENCI

Predlagala je, naj se vse države razorože na stopnjo Nemčije

Ženeva, 19. febr. — Nemčija je na uljuden toda odločen način opomnila delegate na cilje razorožitvene konference. Predložila je specifične predloge za razorožitve, ki predvidevajo, da tudi ostale velesile pristanejo na redukcijo oboroževanja v smislu stopnje, ki je bila določena za Nemčijo na versalski konferenci.

Grof Rudolf Nadolny, ki v odstopnosti kancelarja Brueninga načeljuje nemški delegaciji na razorožitveni konferenci, je predložil iste sugestije kot na prejšnjih pripravljajalnih sestankih, katere pa so bile vselej odklonjene.

Nadolnyjev govor se je nanašal na aplikacijo določb versalske pogodbe, ki so se tikale le Nemčije. Nemčija, je dejal Nadolny, "se strinja z načrtom, ki so ga predložili italijanski, španski in drugi delegati, da se odpravi vse večje vojne ladje in ukinijo gradnja podmornic in vojni letal. Pripravljen je celo na odobritev predlogov, ki predvidevajo še bolj drastično razorožitve."

Dalje je predlagal odpravo konspiracije, gradnjo trdnjav v bližini državnih mej, ki tvorijo direktno nevarnost za sosedne dežele in ovirajo akcije za prečišitev vojn.

Mesto posloje v letalsko slavko

Trije kongresniki so objavili federalno preiskavo

Chicago. — (FP) — Letalom Century Air Line, ki je izprla unjake letalce, ker niso hoteli pristati na redukcijo mezd za 50 odstotkov, bo morda zabranjen dostop na municipalno letališče.

Na apel Air Line Pilots asociacije, ki je pridružena Ameriški delavski federaciji, je mestni svet odredil preiskavo. Posebni komitej, ki je bil imenovan, bo skušal ugotoviti, da li je korporacija zaposlila neizkušene letalce namesto unjajskih pilotov. Izprti-piloti so vsi veterani v letalstvu.

Trije kongresniki, Sabath iz Illinois, Maas iz Minnesote in Fernandez iz Louisiane, so objavili federalno preiskavo.

Načelnik letalske korporacije je E. L. Cord, avtomobilski magnat. On je priznal, da je njegov namen v tekoči bitki razbiti letalsko unijo.

Zadnje nedeljo je bil glavni dramatik prvič v letalu v zraku. S poletom je bil zelo zadovoljen.

Davek na konzum ni praktičen

Francoški sistem pokazuje, da ga je nemogoče izterjati. Po-
večuje se birokracija

New York. — (FP) — Sedaj, ko je republikanska administracija s popolnim soglasjem demokratov vrgla bankirjem dolo dveh milijard; odredila inflacijo dolarja kot zadnjo bilko, katere se je Hoover oprijel v desperatnem prizadevanju injekirati pokvečenemu kapitalizmu nekaj umetne krvi; porazila La Follette-Costiganovo predlogo za zvezno pomoč brezposelnim, bo morala priti gledati, da zamaši velike luknje v zvezni blagajni.

V očigled dosezanega stališča vlade je lahko pričakovati, da bo Hooverjeva administracija skušala uskončiti tudi predlogo, ki predvideva davek na konzum. Znano je, da je administracija naklonjena temu davku. Kongres je do sedaj tudi demonstriral pri vsaki priliki, da je ponitna dekla administracije. Radi tega obstoja možnost, da kongres obdavi sleherni košček kruha, sleherni capo, ki jo nabavijo v budo porinjeni delavci. To vse iz razloga, da se bogatijo nov preveč ne obdavi.

Zagovorniki tega davka pravijo, da je najenostavnejši, da ga posameznik sploh ne občuti in da so v zvezi s kolektanjem le majhni stroški. Razen tekoni civilne vojne Amerika še ni imela tega davka. Imajo ga pa v nekaterih sunanjih državah, na primer Franciji.

Kako deluje ta davek iz administrativnega stališča v Franciji, je razvidno iz študija, katerega je nedavno objavil v obliki knjige dr. Carl S. Shoup v aslohi Columbia University Press. Iz tega študija je razvidno, da davek ni najmanj enostaven. V resnici je bolj kompliciran kot katerikoli drugi davčni sistem in ga sploh ni mogoče enostaviti, ker daje preveč prilik za izogibanje. Je podoben ameriški prohibiciji. In v luči francoskih izkušenj a tem zakonom in ameriške politične korupcije, bi davek na konzum v tej deželi odpril le nov vir za graft.

Važnejša kot drugi razlogi pa je ekonomska stran te zakonodaje. Zagovorniki argumentirajo, da bi davek na konzum posameznik sploh ne občutil, ker je na splošno malenkosten, na primer 1% na dolar. Stvar je v resnici povsem drugačna, ker pri tem bi bila prizadeta nakupovalna sila tistega dela prebivalstva, ki je ekonomsko najslabše — farmarji in delavstvo. Nakupovalna sila pretežno večine ameriškega prebivalstva, ki živi iz rok v usta, bi se skrčila za vsak milijon, ki bi ga vlada prejela od tega davka. In z zmanjšanjem nakupovalne sile trpi produkcija in z zmanjšano produkcijo raste brezposelnost.

O tej strani zagovorniki tega davka skrbno molče. In v deželi s tako ogromno brezposelnostjo kot jo ima Amerika, bi davek na konzum ta problem še povečal, ker odtegnitev nakupovalne sile za več sto milijonov dolarjev na leto iz žepov ameriškega delavstva in farmarjev, katerih nakupovalna sila je že danes pod minimom, bi imela le zle posledice na industrijsko in trgovsko življenje.

Administracija, ki je naklonjena temu davku, se za to stran ne briga. Ve le, da si mora zvišati dohodek za pokritje milijardskega deficita v budžetu. Zaveda se tudi interesov razreda, katerega zastopa. In ker so vsa njena prizadevanja usmerjena za protekiranje bogatega razreda, ki bi lahko in moral nositi pretežni del bremena za vzdrževanje vlade, svoje vlade, laže drugih davčnih virov, obdavčenje vsakdanjih potrebščin ameriških industrijskih in poljedeljskih kuljev. In ker ta masa ni politično organizirana za protekcijo svojih interesov, se zna zgoditi, da ji bo kongres obdavi slednji grilaj kruha.

VELIKA STAVKA V OBLAČILNI INDUSTRIJI

Več kot 20,000 delavcev v New Yorku se je odzvalo pozivu na stavko

New York. — (FP) — Trigolna borba med delodajalci, International Ladies Garment Workers unijo in Needle Trades Industrial unijo za kontrolo nad veliko oblačilno industrij, katere zaposluje krog 40,000 delavcev, je v polnem zamahu. Prva unija je pridružena Ameriški delavski federaciji, dočim drugo kontrolirajo komunisti. Slednja unija, ki predstavlja levo krilo, vodi stavko že več tednov, ILGW pa jo je razglasila 16. februarja.

Stavka je bila razglašena, ker delodajalci, ki so organizirani v Affiliated Manufacturers, Inc., niso hoteli pristati na zahteve, ki jih je predložila ILGW. Delodajalci so zahtevali drastične mezdne redukcije, dočim se unija bori, da ohrani obstoječi mesdni standard. Wm. Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je prisel v New York, da podpre zahteve stavkarjev. Izdal je izjavo, v kateri pobia mezdne redukcije.

Predsednik demokratske unije Benjamin Schlesinger je dejal, da se je več kot 20,000 delavcev odzvalo pozivu na stavko. Izrazil je upanje, da se bo v prihodnjih par dneh nadaljnjih deset tisoč oblačilnih delavcev pridružil stavkarjem.

Shodi in sborovanja, katere sklicuje stavkarji, se dobro obiskani. Organizirane so bile stavkovne straske, ki piketirajo distrikt, kjer je koncentrirana oblačilna industrija. Vsem stradam je bilo naročeno, naj zagovarjajo svoje pravice do mirnega piketiranja.

Levičarska skupina oblačilnih delavcev je izdala poziv za enotno fronto v boju proti delodajalcem. Imela je tudi več demonstracij v središču oblačilne industrije in ugrizala stavkarje, naj se ji pridružijo.

Mandžurija proglašila neodvisnost

Pretrgala je stike s Kitajsko in prišla pod japonsko pokroviteljstvo

Mukden, Mandžurija, 19. febr. — Nova republika "Ankuo" (zemlja miru), ki se je rodila kot posledica militariistične okupacije, je včeraj razglasila svojo neodvisnost od Kitajske.

Eksekutivni komitej severno-vzhodne Mandžurije, katerega tvorijo kitajski voditelji, je izjavil, da bo ozemlje, ki po obsegu predstavlja polovico japonskega in ima 30,000,000 prebivalcev, prišlo pod japonski protektorat.

"Odlučili smo se, da pretrgamo odnose s kitajsko vlado in razglasimo kompletno neodvisnost", se glasi izjava komiteja. "Ljudstvo je dovolj dolgo trpele pod koruptno upravo kitajskih vojnih lordov. Ta militariistična klika se mora za vedno odpraviti. Ljudstvo hoče živeti v miru in blagostanju."

"Mi nasprotujemo kampanji proti inozemcem. Želimo mir in prijateljstvo z vsimi narodi. Vzdržavali bomo politiko odprtih vrat, da bodo vsi narodi imeli priliko do svobodne trgovine, kar bo pospešilo medsebojno blagostanje."

Glavne osebnosti v novi vladi so general Ma Can-šan, poveljnik kitajske armade, ki je branila Tsitsihar; Chang Shih-yin, guverner province Fengtien; Hsi-hai, guverner province Kirin; Chang Cing-hui, načelnik harbinskega distrikta, in Tang Yu-lin, guverner province Jehol.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naslovnica: na Zdravstveno društvo (levo) in Kmetijsko društvo (desno) v letu 1923. Na prvi strani: na Zdravstveno društvo (levo) in Kmetijsko društvo (desno) v letu 1923. Na prvi strani: na Zdravstveno društvo (levo) in Kmetijsko društvo (desno) v letu 1923.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year. Chicago and Canada \$1.50 per year. Foreign countries \$9.00 per year.

Cena letnega pošte: \$6.00. Chicago in Kanada \$1.50. Ostale države \$9.00.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov na vsi, kar ima stik s urednikom:

PROSVETA

3837-39 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Delovni v obliki, na prvi strani (Jan. 21, 1923), poleg valovnega vzorca na zadnji strani, da se v tem delu ne bi zmotili. Posredno je preverjeno, da se v tem delu ne bi zmotili.

Čikaška kriza

Finančna kriza čikaške mestne uprave, ki traja že tretje leto, leze zdaj v višek. Kriza se je poslabšala na teden, ko je državna zbornica v Springfieldu zaključila svoje izredno zasedanje, ne da bi bila kaj ukrenila glede fondiranja davkov in sploh dala kakšno podlago za finančno pomoč. Skratka, zbornica je pustila Chicago brez malega na cedilu in v največjem finančnem močvirju v zgodovini mesta.

Posledice, ki zdaj ogrožajo mestno gospodarstvo in uslužbence, so sledeče:

Vsi oddelki mestne uprave, razen policije in požarne bramb, bodo reducirani na gole okostje; to se pravi, da nameščenci in delavci, katerim mesto dolguje plačo od šestih tednov do šestih mesecev, bodo odlovljeni.

Javne šole so v taki stiski za denar, da bodo morale zapreti vrata mesec dni pred zaključkom šolskega leta. Učiteljice, ki niso že dobile plače pet ali šest mesecev, grozijo s stavko, če hitro ne dobe kaj denarja na račun zaostale plače.

Iz oddelkov okrajne uprave bodo tudi odlovljeni vsi uslužbeni in uradniki, razen onih, ki absolutno morajo poslovati po zakonu.

Sanitarni distrikt obdrži le toliko delavcev, kolikor je absolutno potrebno za funkcioniranje odvodnih kanalov.

Neizterjane davke za leto 1930, s katerimi so čakali v nadi, da jim državna zbornica zamajši kakšno posojilo na ta vir dohodkov, bodo takoj zdaj terjali na podlagi ocenitve iz leta 1928, čeprav je sodnik Jarecki pred nekaj meseci razsodil, da je bila dotična ocenitev neprimerna — sleparska.

Tak je danes položaj mestnega gospodarstva v Chicagu. Uprava si bo pomagala s tem, da ustavi vsa mestna dela, celo javne šole zapre in pomnoži število brezposelnih delavcev. Uprava ne dobi več nobenega kredita; lokalni banirji ji nečejo nič več posoditi na bodoče terjatve davkov.

Zupan Cermak, ki je podedoval po prejšnji upravljivi upravi prazno blagajno in milijone dolarjev deficita, pravi, da Chicago še ni bilo v taki krizi, odkar je leta 1871 požar uničil vse mesto. Ali to je velika razlika. Mesto zdaj ni zgorelo in vse pravo bogastvo je nedotaknjeno. V čikaških bankah so milijarde dolarjev. Čikaški bankirji — s ostalimi vred — baš zdaj vodijo silno kampanjo proti "stiskalcem" po navodilu Hooverja in drugih "velikih umov", da dobe denar iz skritih kotov za vloge v svojih bankah, sami pa so napram mestu največji stiskalci.

Mesto je danes v krizi — kakor je New York in mnogo drugih velikih ameriških mest — v glavnem zaradi tega, ker so najbolj viri dohodkov v mestu v rokah privatnih kapitalistov. Omrežje uličnih in nadulčnih železnice ter avtobusov je v privatnih rokah; električna razsvetljava in plin je v privatnih rokah. Te javne pravice pripadajo letno milijone in milijone dolarjev, a ne mestu, temveč privatnim magnatom, ki obratno kontrolirajo mestno zbornico in korumpirajo odgovorne organe. Edini vir dohodkov za mesto, poleg vodovoda, je davek na nepremičnine (stavbišča in hiše) in osebno imovino. Ta davek je pa bil že desetletja tako krivično naložen, da so najbogatejši Čikažani sorazmerno najmanj plačevali. Magnati vplivajo na ocenjevalne odbore, ki določajo davke, in ti so jim odpisali plačila in zamolčali osebna imetja — in na ta način je bila mestna uprava ogrožena za milijarde dolarjev. Moral je biti polom mestne blaginje.

Čikaški davčni sistem je bil tak, da je največje davčno breme alonelo na malih hišnih posestnikih, na onih stromakih, ki so si tako- reko pristradali od svoje nizke meze, da so si mogli kupiti stavbišče in hišo na odplačevalne obroke; ti reveži, največ delavci in mali trgovci, so plačevali največ davka v skupni vsoti. Ti pa danes propadajo; na tisoče in tisoče jih je brez dela in podjetja in ne morejo več plačevati davka, obresti niti obrokov.

Tako je davčni sistem akrahiral. Danes leži na tleh. Splošna depresija je stanje pogoršala. Mesto skuša dobiti nov davčni sistem, toda bogatini se upirajo s vsemi štirimi, ker nečejo plačati visokega davka, češ, da bi to bila "konfiskacija" njihov kapitala. V davčnem sistemu je zdaj tak kaos, da mestna uprava ne more ničesar izterjati; že tri leta nihče ne plačuje davkov. Gnetejo in gnetejo, pa ni nikjer nič. To so vzroki čikaške finančne krize.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša dnevno v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vselej podpisujejo svoje pismo in v navedbo svoj naslov, kar naj znači, da jamčijo za svojo pripravljenost. Poročila in dopisi naj bodo jasni, kratki in razumljivi; opisani morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo odzvali.)

Se o združenju

Detroit, Mich. — Res, zanimivo je čitati dopise v dnevniku Prosveta o združenju socialistov s komunisti. To je zelo dobra želja, ampak precej težko izvedljiva. Dopisovalci, katerih principii so bližje tretji internacionali, kot drugi in vidijo potrebo združenja, naj pristopijo v komunistično stranko in naj delujejo; da pride do združitve. Kajti, kolikor je meni znano, je med vsemi dopisovalci samo en član, oziroma je bil član komunistične stranke. Ako ste že bili člani socialistične ali obeh strank, zakaj pa niste sodelovali v organizaciji za združenje? Pa pričakujete, da pride neko in postavi pogoje za združitve.

Par navodil, kako priti do združenja: Prvič. Treba je postaviti bolj družabne razmere med obojema strankama. Drugič. Odstraniti je treba dotično točko, ki ne prizna nobenega kompromisa. Dokler delavec z delavcem ne pristane na noben kompromis, toliko časa ne bo združenja. Tretjič. Idejo o revoluciji v Ameriki je treba opustiti in pričeti s takim delom, ki bo primerno za tukajšnje razmere, kajti mi nismo v Rusiji, vemo pa, da se do gotove meje tudi v Rusiji ravna po razmerah kot pri nas. V dokaz so nam razna poročila zadnjih šest mesecev, da vpeljujemo demokratično socialne forme.

Glavno pa je, kakor sem že zgoraj omenil, da vsi, ki kritizirajo socialiste, pristopijo v komunistično stranko ter se preprčajo, ali je komunistična stranka pripravljena združiti se ali ne. V praksi tega še ni pokazala, posebno ne v Detroitu in tudi v drugih mestih ne, samo v državi Kansas so sklenili nekakšno skupno delovanje. Pač pa je ravno nasprotno. Kjerkoli imajo komunisti priliko, ovirajo delo socialistov, naj bo v družinski ali na shodi; na razpolago imajo vsakovrstne zaničljive napise proti socialistom. Takta taktika gotovo ni v korist združenja, ampak v korist kapitalistom. Doživljam sem tak dogodjajev. Enako poročajo iz drugih mest in naselbin in če bi ti neoprtni komunisti, če so res zasledovali razvoj Rusije, opustili svetovno revolucijo pod Trockijem, bi se lahko dosegli boljše uspehi za skupno delo.

V št. 15 Prosvete odgovarja K. Trinajstić F. Barbič. Pravi, koliko zaslug ima M. D. obrana za delavstvo, posebno kake zmagaje je dosegla v korist tujerodnih delavcev. Med drugim piše: "V državi Michigan so že za zakon skoraj uveljavili in bi se pristi odtiskali, itd. Nekateri nezahvalni so deportirali." Ne po zakonu kot je bil sprejet v državi Michigan. Tukaj so vneti osebe, ki so prišle nezakonito v Združene države, ne samo komunisti.

Nadalje piše: "Tudi tam so bili nasprotniki te organizacije, ko jim je za začela voda teči v grlo, so se ji pridružili." Ta je pa naša v Michiganu predebel, da bi jo pogoltnili, ker nam je dobro znano, kdo je preprečil, da tujezemcem ne bo treba odtiskati prstov. Da bomo poštenj. Ne socialisti ne komunisti in njih odseki niso preprečili tega. To je preprečila A. C. L. unija. Torej je zasluga edino le te organizacije, da se zakon ni izvajal. To je tudi črna na belem v knjigah na vodnjiki. Torej vsa zavijanja in neresenica v javnosti nič ne pomaga. Glede pridružitve COFEP. Vem za eno društvo SNPJ, ki se je pridružilo, ker je en član društva izredno povdarjal, da COFEP organizacija sodeluje s taborstvom z A. C. L. unijo, kar pa ni bilo res. Kakor je bilo že poročano v Prosveti, je zastopnica A. C. L. unije povedala na seji pred članstvom, da ni res, da bi COFEP imela kako zvezo z A. C. L. unijo.

Tako je. Zakon za odtiskanje prstov so pomagali zavreči samo oni, ki so podpirali A. C. L. in med njimi je bilo tudi prej imenovano društvo; darovalo je iz blaginje \$5-A. C. L. se je postavilo borila proti temu zakonu. F. B. je poročal resnico glede tega, pa če je komu prav ali ne. To po-

jasnilo naj služi tudi Frank Mlačnik iz Auburna, Ill., ki se v vsakem dopisu znaša nad socialisti; pravi, da je bil socialist in da danes nikamor ne pripada. To je neverjetno, da je bil socialist, mogoče je bil član socialistične stranke, pa ne preprčan socialist; če bi bil, bi gotovo nekam pripadal še danes. Vprašuje Barbiča, če ve kaj Labor Defense pomeni. Mlačnik naj čita Barbičeve dopise o tem, pa bo videl, da prav dobro ve, kaj Labor Defense pomeni. Ampak tukaj ne gre za to, kaj pomeni, ampak kaj dela. To je tisto, kar je Barbič pokazal. Same besede pri nas ne štejejo; mi upoštevamo samo dokaze. Mlačnikov dopis prične: "Z duhom časa," potem pa napada socialiste in da se v Auburnu, Ill., niso pred leti hoteli združiti s komunisti. Saj Auburn ni ves svet in usoda še tudi ni zapetjena.

Peter Benedikt.

Uspešna prireditelj

Warren, O. — Tukajšnje delavke razmere so kajpak slabe. — Veselica z igro na 13. feb. je prav povojno izpadla. Burka "Kmet in vrag" v dveh dejanjih je bila dobra. Dobiček te prireditve je šel v prid domi. Dvorana je bila polna, vsi sedeži zasedeni in mnogo ljudi je stalo. Igralci so bili iz Sharon-Farrella in vsi so izborni rešili svoje vloge z veliko zadovoljstvom občinstva. Vse priznanje gre pevovodji in igrovodji ter tukaj rojeni mladini, ki se tako lepo in marljivo učil v petju in igranju na odru v slovenskem jeziku. Le tako napreduje Zagotovili ste nam, da bo še naš jezik živel v Ameriki, dokler bomo imeli med seboj toliko zavedne slovenske mladine, ki se tako lepo zanima za slovensko delavsko kulturo in obči napredek.

Ob prvi priliki bomo spet povabili našo nadebudo mladino in napredne rojake, da nas bodo spet zabavali in nam dali potrebnega razvedrila ter užitka. H koncu pa naj še omenim, da gre za uspeh te prireditve mnogo zahvale in priznanja tudi tukajšnim rojakom in rojakinjam kakor tudi onim v bližnjih naselbinah, ki so v tako velikem številu posejili to prireditelj. Rojaki in rojakinje, delničarji in delničarke, le tako naprejte za naš skupni napredek in za napredek našega doma. Vsi za enega, eden za vse — vsi za naš dom!

Frank Petrich.

Delajmo tukaj!

Yukon, Pa. — Prosveto čitam vsak dan, njene dopise pa postavim na prvo mesto, ker so v resnici zelo zanimivi. Mnogo dopisnikov se zanima za razmere v sovjetski Rusiji in nekateri so mnenja, da bi se poslovalo odposlanca tja, s namenom, da bi poročal točno in resnično o tamkajšnjih okoliščinah za končno naseljevanje naših rojakov v Rusiji, ako bi bile tam razmere ugodne. Moje mnenje je, da ni treba odposlanca, ker mi imamo Rusijo tukaj, le če se hočemo zanimati za tukajšnje razmere in poskušati, da jih izboljšamo. Poskrbeti moramo, da uspešno republikance in demokrate, na njih mesta pa postavimo naše delavsko zastopnike, pa bomo imeli tukaj Rusijo. Naše delo je tukaj in veliko ga je. Zakaj bi šli v Rusijo, kruh odjedati tamkajšnjim delavcem? Ne bi bilo lepo, da bi sedaj lepo prišli k obloženim mizi v Rusiji, tukaj pa pustili ostale delavce v milosti in nemilosti kapitalistom.

Rusijo pustimo na miru. Naj uživajo oni kar so si priobčili, mi pa skušajmo priboriti naše pravice tukaj, katere so nam krade. Mnogo je dela, ako se ga hočemo oprijeti.

Na svetu je vsega dovolj, pa kljub temu strda velika večina ljudi. Poskrbimo, da se bo izvajalo in izenačilo vse po vsem svetu v prid delovnega ljudstva. Vsak posameznik mora prispevati svoje moči in svojo voljo k temu velikemu delu. Sedaj posedujemo vse bogastvo pravi ljudi, ki se šikdar niso nič delali, ogrožena večina ljudi pa nima niti za življenje. Sedanja družba usva-

ri je berače, gorje in trpljenje na eni strani, na drugi pa krvose in parazite, ki se redijo na telesih ubogih mas. To je treba odpraviti, ne pa se umikati v Rusijo, kjer se obetajo boljše razmere, za katere pa so morali delavci krvaveti mnoga leta.

Vsi se moramo organizirati v soc. klubih, prirejati shode in predavanja, da bo ljudstvo spoznalo resnico, da se bo zavedlo svoje naloge, ki ga čaka, ako se hoče osvoboditi sedanjega krivičnega sistema, ki ga tlačijo in mori, mu pije kri in ga drži v temi. Vsak delavec pa naj pripelje seboj v klub svoje in prijatelje, da bodo tudi oni spoznali pravo stran delavčeve dolžnosti v borbi za obstanek. Treba je dati tudi ženam več prostosti, da bodo tudi one pomagale pri velikem delu, osvoboditi delavstvo izpod kapitalističnega jarma. Pri tem pa ne smemo pozabiti na otroke, na mladino, da se tudi ona prične udeleževati v delavskem gibanju. — Rudolf Fradel.

Nepravilni vodje

Library, Pa. — Zoper nepravilno vodstvo je večina delavskega razreda, zoper voditelje UMW in AFL, ker ti voditelji ne zastopajo mase politično, ampak jo le zavajajo. Za delavskim hrbtom se prilizujejo uradnikom v državnih in federalnih uradih radi višjih služb, po katerih hrepene, a bi ne bili nič boljši kot so sedanjci. J. Lewis, P. T. Fagan in Wm. Green niso ne rep, dem., soc. ne kom.; oni so mrtvi za napredek.

V politiki delavskega razreda je moč in udobne delavske razmere. Ne kriči za pet dolarjev na volilni dan: "Hej, volimo za tega in tega", ampak voli za delavce in rabi common sense! F. Barbič se je prijazno dotaknil v dopisu uradnikov UMW. Žal, ko bi vedel za "naklonjenost" na dan 26. julija 1931 v Rybaski grovu, bi bil pač bolj na jasnem.

Delujmo skupno in pomnimo, da nas ostalo delavstvo čaka.

Frank Burkljica.

Doživljaji našega zastopnika

Pittsburgh, Pa. — Radi slabege vremena, kot sem že poročal, sem se podal k moji družini in tam ostal devet dni. Toda nisem miroval, ampak sem šel k sosednim rojakom za naročniki na Prosveto. Naročnino sta ponovili rojakinja Gorenc in Kramar, rojak Pavlič pa se je kljub slabim delavskim razmeram na novo naročil na naš splošno priljubljeni dnevnik Prosveto.

Kolesje v tovarnah je še vedno v zastoji; zamrznilo je mendo kot bančna imetja. Slišal sem, da se bo prišlo spet sukati marca ali aprila — vem pa ne, češ letos ali 1933.

Na 9. feb. je bil god vseh norcev in tudi jaz sem bil prizadet, saj so mi prišli častitav vsi sosede. Lovre Peršin in soproga pa sta prinesla veliko harmoniko, da smo dostojno počastili gospoda Pusta. Mlado in staro se je vrtele, dokler nam niso naznanili, da je nastopila pepelnica sredi. Tega sem se bil tako prestrašil, da sem takoj drugo jutro odpotoval v Bessemer, kjer so nekateri naročniki ponovili

naročnino, drugi pa se me prosi, ker nimajo sedaj sredstev, naj se jim list ne ustavi. Obljubil sem jim, da se bo ukrenilo potrebno, da bodo list še prejemali.

Ustavil sem se na Claridgu, Pa., in rojak Kosoglav je ponovil celoletno naročnino, njegova soproga pa me je dobro pogostila. Prenečil sem pri Balohovih in dobil tudi zajtrk. Tudi Yukon sem obiskal in uspel pri naročnikih. Posetil sem društvenega tajnika in sem prenečil pri Miheličevih. Prihodnjič poročam iz Johnstowna. Hvala vsem, ki so mi šli na roko in mi nudili postrežbo ter naklonjenost v vseh ozirih. — Anton Zidanšek.

Odgovor na vprašanja

Waterford, Pa. — Na mnoga pisma in vprašanja na moj dopis v Prosveti, odgovarjam, da bi se tukaj dala ustaviti farmarska zadruga, katere člani naj bi bili farmarji in naši rojaki, naseljeni v okolici Pittsburgha, Canonsburga in v vzhodnem delu Ohija (Cleveland, Youngstown, Girard, Warren, Farrell-Sharon). V teh naselbinah sem prodal jesen prodal na tisoče bušjev poljskih pridelkov našim rojakom in so bili zadovoljni s ceno in blagom. (Ako ni tako, se bo gotovo kateri oglašil.) Moje pridelke sem prodal že oktobra meseca in sem zanje dobil polno ceno, ker sem jih prodal direktno konzumentom.

V Ameriki je letos na milijone poljskih pridelkov, ki sploh ne bodo prodani. Po mojem mnenju najbolj napreduje tista tovarna, ki svoje izdelke lahko prodaja. Prav tako je s farmarskimi pridelki. Tukaj zanje sploh ni trga, kajti v tej okolici se preveč prideluje, toda v omenjenih krajih se pa lahko prodajo. Kakor hitro bi se kaj naših rojakov tukaj naselilo, bi se organiziral izvoz poljskih pridelkov — s troki — in v par letih bi si že lahko napravili tovarno za razno konzerviranje (canning factory). Kajti tukaj zelenjava dobro obrodi, pa tudi sadja je v okolici mnogo. Tudi naši čebelarji bi se lahko tukaj naselili, ker tukaj se prideluje mnogo detelje in ajde ter rasto lipe. To bi dalo priliko tistim, ki imajo le malo denarja, da bi se pričeli ukvarjati s čebelarstvom v tem kraju. Če se spleta kapitalistom, zakaj bi se ne farmarjem in delavcem?

Imeli bi povsod svoje agente ali zastopnike, kjerkoli bi bil kakšen delničar. Z združenimi močmi bi se vse lahko doseglo. Tu je tudi 800 akrov velika in lepa farma, katero bi se lahko kupilo — sčasoma in z združenimi močmi — kot zadržno farmo. Sedaj jo lastuje neki milijonar, toda kot znano, milijonarji niso farmarji in gre farma rakovo pot, valed česar bi jo rad prodal.

Toliko v odgovor na mnoga pisma. — Jacob Stegel, član društva 391.

O tem in onem

So. Chicago. — Časi so slabi in resni, kajti brezposelnost nas tare. Pa mi Slovenci se ne damo kar tako ukloniti. Zbralo se nas je 15 po številu in smo na 1. feb. ustanovili klub z imenom "Fast Walkers". Priredili smo že tudi domačo zabavo na 9. feb. pri rojaku Ueegu, 9336 Ewing ave. Prostori so bili napolnjeni ljudi. Hvala njemu in tajniku društva št. 8 SNPJ za naklonjenost in uslugi. Ob 11:30 je Ueegu poslal klubu brzojavno čestitko, ki je povzročila obilo veselja. Hvala vsem in za vse, kar ste dobrega storili za klub in zabavo, posebno pa za muzikant. Klubov odbor: F. Gorenc, preds., A. Mender, taj., M. Marol, blag.

Na omenjeni veselici pa nismo pozabili na našo mater SNPJ, ampak smo agitirali zanjo in ji pridobili par članov. Bratje in sestre! Nikdar ne smemo pozabiti poagtitirati za našo Slovensko narodno podporno jednoto, ki je edina jednota, da tak bratsko skrbijo za svoje člane. Sedanja kriza nam je napravila veliko zlo, ustrahiti pa se ne smemo, ampak moramo še naprej delati za porast jednotnega članstva. "Ne strahaj se, ako burja hraste vije! Po hudi uri še lepše solnce sij."

Strmimo se vsi in delujmo skupno. Saj ima naša organizacija SNPJ dobre gl. uradnike. Mi člani moramo vsoj in povsod z njimi sodelovati, pa bomo z združenimi močmi lahko prestali sedanja krizo kot smo vse prej nje, ki so se prišle v raznih oblikah. — Frank Gorenc.

Darrow priporoča odpravo sodišč

Ako bi Clarence Darrow, glasoviti čikaški odvetnik in filozof, imel moč in oblast, če bi bil na primer diktator Amerike, bi takoj vsi sodniki, državni pravdniki, advokate, porotniki in jetarji v deželi izgubili svoje službe. Vse te bi on odločil in jim dal druga dela, kajti Darrow je odločno za odpravo današnjega pravosodnega in kazenskega sistema. Namesto zaporne in smrtne kazni za zločin bi on podvrnil vse obtožence posebni komisiji znanstvenih strokovnjakov, ki bi preiskali njihovo mentalno stanje in življenjske razmere, nakar bi komisija odločila, da li se obtoženci oprostijo ali pošljejo v bolnišnice za toliko časa, da postanejo spet normalni.

Darrow je pred kratkim publiciral svojo avtobiografijo z naslovom "The Story of my Life" in v tej knjigi navaja svoje gornje nazore.

Petdeset let je Darrow že odvetnik in v tem času si je nabral bogatih izkušenj, ki jih našteva v svojem življenjepisu. Zagovarjal je obtožence v mnogih mestih. Nekateri procesi, v katerih je Darrow nastopil kot glavni zagovornik, so zgodovinskega pomena. Prvič je zaslovel, ko je bil leta 1907 ob njegovem zagovorništvu oproščen znani William D. Haywood, takratni tajnik rudarske organizacije Western Federation of Miners, ki je bil obtožen umora bivšega governorja države Idaho; s Haywoodom vred sta bila oproščena tudi Charles Moyer in Geo. Pettibone. Vsem tem procesom je Darrow posvetil posebno poglavje svoje knjige.

O procesu proti Leopoldu in Loebu, dveh bogataških fantičev iz Chicaga, ki ju je Darrow rešil smrti na večalih piše, da je bil umor, ki sta ga ta dva izvršila, najbrutalnejši in najabsurdnejši. Po njegovem mnenju sta fanta abnormalna, nista vedela — in še danes ne ve — zakaj sta to storila in spadala sta v bolnišnico, ne pa v ječo. "Bogat zločinec je veliko na slabšem," piše Darrow, "kot zadnji revež. Vse javno mnenje je proti takemu zločinu in zagovor je najtežji."

Darrow se ponaša, da niti eden njegov klient ni bil obsojen na smrt. To je njegov rekord, na katerega je ponosen. Pravi, če bi se to zgodilo, da bi bil kateri njegov klient usmrčen, bi njega (Darrowa) bolj bolelo kot obsojenca. Darrow strahno sovraži smrtno kazen. Nikdar v svojem življenju ni mogel čitati poročila o eksekuciji — in če je le mogel, je na dan kake eksekucije zapustil dotično mesto in zbežal kam na deželo.

Njegovo mnenje o nekaterih fazah ameriške justice je sledeče:

"Dandanes ni več nobenega razloga za obstoj kriminalnih sodišč kakor ni za eksekucije bolnikov in norcev."

Vsaka kazenska obravnava je podobna psom, ki se zaženejo na zver. Pa lovijo z namenom, da kaj ujamejo — sodniki pa sodijo zato, da koga obsodijo. To je igra z volilni kockami: vsaka žrtev je že vnaprej določena, da mora igro izgubiti.

Sodišče je bolj podobno areni rokoborbe kakor pa treshemu in dostojnemu naporu, da se dožene resnica.

Vsak prospektivni porotnik ima predsodke in je pristranski, zato je nemogoče, da bi porotniki sodili pravično.

Večina sodnikov nima izkušnje niti sposobnosti, da bi pojmaivali življenje, kakršno je v resnici."

Daljnovid pod vodo

Bliža se čas, ko bomo gledali podmorske čudeže na platnu.

S potapljaškimi zvonovi je mogoče prodreti le v omejeno globino in tudi s posebnimi pripravami, n. pr. s kroglo, ki jo je uporabljal ameriški raziskovalec prof. Beebe, je možno proučevanja morake globine še vedno omejena. V splošnem so učenjaki uporabljali duhovite aparate za lov posameznih globokomorskih bitij, a to ni moglo dati pravega vplogleda v življenje na dnu morja.

Sedaj pa je izumil ameriški raziskovalec dr. Hartmann umno pripravo za direktno opazovanje tega življenja, ne da bi bilo treba raziskovalcu potapljati se v globino. Hartman je montiral v močno jekleno kroglo znano smenano aparaturo za gledanje v daljavo, tako zvan televizor. Okoli smenalnih leč in na krogli sami so montirane močne reflektorke, ki osvetljujejo okolico skozi kremenčevost steklo. K televizorju in od njega vodi močan kabel, ki prenaša potrebni električni tok. Opazovalec sedi lepo na kopnem ali na ladji in opazuje s prejemnim aparatom slike podmorskega življenja. Te slike lahko poljubno snema tudi s kinematografsko kamero, ki je vdelana spodaj v kroglo in ki jo ima v oblasti s pritiskom na električni gumb. V krogli sami so še avtomatične priprave za izenačevanje notranjega in zunanega tlaka, dalje motor, ki poganja vijak na spodnjem delu krogle, da se more ta dvigati in padati.

Prve poskuse bo izvršil Hartmann v Sredozemskem morju, in sicer hoče ugotoviti v globini morja ostanke nekdanje zveze med Afriko in Evropo in ostanke nekdanjih mest, ki so bila izginila s to kopno zvezo na morskno dno.

Če se poskusi posrečijo, bo mogoče tudi širši javnosti gledati podmorske čudeže na filmu — platnu.

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Požari, požari . . .

Požari, požari . . .

Ljubliana, 29. jan. 1932.

gospodarskem poslopu, iz katerega so rešili le živino, krma in ves inventar pa sta pogorela. Gasilci iz Loč so takoj prihiteli ter obvarovali sosedne objekte pred ognjem. Posestnik Kukovič je svojo rešeno živino spravil v hlev posestnika Rupnika, kjer pa je tri dni nato spet izbruhnil požar v hlevu ter bi vsa Rupnikova in Kukovičeva živina kmalu pogorela. S tem je postalo jasno, da hoče požigalec Kukoviča uničiti. Tudi toplot so prihoteli gasilci iz Loč, in kasneje tudi iz Žič in Konjic. Obvarovali so stanovanjsko hišo, dočim je hlev pogorel. Škode imata posestnika skupaj za nad 100,000 Din.

V vasi Černeče pri Dravogradu ob avstrijski meji so imeli v zadnjem času že šest požarov, ki so bili vsi najhujši podtaknjeni. Zadnji požar je izbruhnil v gospodarskem poslopu posestnika Čelnerja. Poslopje je z vso krmo in z vsemi stroji pogorelo do tal. Tudi za ta požar sumijo, da ga je podtaknil požigalec.

Pri Murski Soboti, v vasi Borejci je izbruhnil požar pri po-
sestniku Horvatu. Pogorela sta
skedenj in hlev do tal. Požar se
je razširil tudi na sosedna po-
slopja. Došli gasilci iz okoliških
vasi so požar omejili in pogasili.
Požar je izbruhnil tudi v Maje-
novem mlinu ob Muri in povzro-
čil veliko škodo lastniku.

Novela' Louis Adamiča v slovenščini

V prvi številki letošnjega letnika slovenske književne revije "Eublajanski zvon" je izšlo poročilo o Adamičevi knjigi "Dinamit," obenem pa je Zvon začel objavljati Adamičevo novelo "Uganka" (The Enigma), ki bo izhajala v treh številkah. Novelo je prevedla in poročilo napisala profesorica Olga Škerljeva. — "Uganka" je Adamičeva novela, ki je bila natisnjena v zadnji antologiji najboljših ameriških novel v redakciji O'Briena.

Ne mara plačati stroškov svojega pogreba

V nekaterih vasi se je zgodilo. Pred časom je trgovec Jakob Schiller umrl. Vdova je zbolela. In ko so njenega moža nešli pogrebiti na pokopališče, je vdova ležala bolna doma in gruntala, kako bo poplačala stroške pogreba, ker ni nobenega denarja pri hiši. Njen umrli mož pa se je radi tresenja zdramil v krsti od globoke nezvesti ter začel tožiti po pokrovu krste. Odprli so krsto in trgovec Schiller je živ planil iz krste. Ljudje so se prestrašili, ni pa se prestrašil lastnik pogrebnega zavoda. Njemu je prvo — račun. Takoj je trgovec pobral za plačilo pogrebnih stroškov. Oživel mož pa

Del petletke v Rusiji: slika
v vznožju velike gore magnetične

Adresa sprejeta

China in senat sta

bosta senat in :

ok se igra s patr

nor mladega fan

level, morning 80 A

na nesreca. — V
nad Gorico in

Poizkus pravične rešitve delitve
socijalnega produkta brez
vpliva na razvoj produkcijskih
sil

1928 na 1929 je padla vrednost izvožene volne od 18 milijard dinarjev na 900 milijonov in izvoz pšenice za celo polovico. To je dovedlo avstralsko državo, ker so se dohodki silno skrčili, skoro v državni bankrot. — Novi južni Wales pa je celo ustavil obrestovanje — in jo končno prisililo, da je končno pričela zniževati mezde, plače in pokojnine. Načrt delavske vlade, da bi s krediti odvrnila krizo, je pa omogočil opoziciji, da je uspela, ker je znala spretno zasejati med prebivalstvom nezaupanje, da bo nastopila inflacija ter da bi izgubilo svoje prihranke.

Tako bo tudi Avstralija, seveda le prehodno, vladala pod meščansko parolo zniževanja mezarjenja socialnih dajatev in odpravljenjem drugih delavskovarstvenih določb. Za avstralsko delavsko gibanje pa naj bo volilni poraz pouk, da se socializem ne more nikjer uresničiti samo s problemom delitve socialnih produktov, če nečemo, da nam reakcija ne odvzame zopet vseh pridobitev. — Del. Pol.

Znamke v spomin na razorožitveno konferenco

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila
1904

Podporna Jednota

Inkorp. 17. Junija 1907
v državi Illinois

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Rockwell 4994

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBEK:

VINCENT CANKAR, predsednik.....	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....	2667 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka.....	2667 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagotajnik.....	2667 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....	2667 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....	2667 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 669 Russell Ave., Johnstown, Pa.
 DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
 JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik.....3724 W. 29th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBEK:

FRANK ALESH, predsednik.....	2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....	140 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.....	1609 E. 74th Street, Cleveland, Ohio.

POBOTNI ODBEK:

JOHN GORSEK, predsednik.....	414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON SULAR.....	Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRCELY.....	Box 287, Strabana, Pa.
FRANK PODBOJ.....	Box 61, Park Hill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK.....	1016 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI:

GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.....127 Main Ave., W. Alliquippa, Pa.
 JOHN LOKAR JR., drugo okrožje.....605 E. 162nd St., Cleveland, Ohio.
 FRANK KLUM, tretje okrožje.....Box 656, Chisholm, Minn.
 JOSEPH BRATKOVICH, četrto okrožje.....E. R. 5, Pittsburg, Kans.
 FRANK KLOPČIC, peto okrožje.....Box 153, Rock Springs, Wyo.

NADEŽNI ODBEK:

FRANK ZATTE, predsednik.....	3630 W. 29th St., Chicago, Ill.
ALBERT HEAST.....	1015 W. Pierce St., Milwaukee, Wis.
FRED MALOJ.....	25 Central Park, Para, Ill.

[illegible]

ZA NAŠE FARMARJE

Pišo Frank Lukaneich

Cas valjenja

Velike važnosti je, da perutni-
no izvalimo zgodaj, da imamo v
jeseni, kadar so jajca draga in
zgodaj postavi še na razpolago
produkta. Ako imamo komercial-
no kokošjo farmo, moramo se-
veda gledati, da imamo sveža
jajca celo leto. V mislih nam pa
mora biti v prvi vrsti, da so jaj-
ca dražja in najbolj zahtevna
v času od srede avgusta meseca

priliva, vedno moramo se zana-
jati, vedno moramo imeti pri-
delne v sredi julija in jih pro-
damo za meso; takrat so navad-
no najvišje cene. Vedno imejmo
pred očmi tudi to, da dobimo čim
višje cene tudi za livali, da ne
bomo ravno takrat imeli perut-
nine za trg, kadar jo vsi proda-
jajo. (Dalje prihodnjik.)

RAZNE VESTI

Cox napada Greens

Pittsburgh, Pa. — Duhovnik
Cox, "pastir bresenjskih" in
William Green, predsednik A-
meriškega združenja sedemdeset-

do srede januarja. Najcenejša jajca so pa navadno v aprilu, maju in juniju. Torej imamo najvišje cene za produkte celih pet mesecev. Ako pazimo, da imamo ta čas dobro predelavo, smo tudi že nekaj prihranili.

Največji napak navadno napravijo mnogi rejci, da prepozno izvalijo perutnino, da nimajo ob času jajčarice že popolnoma razvitih, ko so jajca najdražja. Ni pa tudi priporočljiva pre zgodnja valitev, ker potem kokoši zne- se nekaj jajec in se prične goliti, kar ji vzame večino od 80 do 90 dni, da se popolnoma ogotli in do- bi novo perje. Po mojem mnenju je zadosti zgodaj, da imamo jaj-

Narodne banke izgubile čez štiri milijarde v enem letu

Washington, D. C. — Narodne banke v Združenih državah, 6373 po številu 31. dec. 1931, so v protekletem letu izgubile \$4.137.398.000 na svojem premoženju. Tako poroča zvezni denarni kontroler. Skupno premoženje

Seveda v južnih krajih dežele je doba rasti precej daljša nego v severnih. V južnih krajih dežele zloženi plačanci v sredini a-

Prila se navadno ne razvijajo in ne zrastejo povoljno, ker je že prepozno. V južnih krajih morajo biti Leghorni izlezeni že okrog 1. aprila in težja plemenca pa okrog 15. aprila. V severnih krajih pa Leghorni okrog 1. maja, težja plemenca pa krog sredine aprila. Seveda to je povedano le približno; lahko ležemo piščančce tudi prej, ako hočemo imeti še zgodnejše jajčarice. Ako valimo prepozno, se nam ne razvijajo piščanci povoljno; ako prej izvali perutnina, imamo zgodnejše peteline za trg, ker dobimo zgodaj veliko višje cene za živali in jih lažje prodamo. Ako izvalimo živali v sredi meseca a-

Del petletke v Rusiji: slika kaže jez iz cementa in jekla v Magnetostruju, ki je bil zgrajen v 75 dneh. Magnetostruj, ki teče v vznožju velike gore magnetične železne rude, bo največje jedrsko mesto v Evropi.

Ivan Jontez:

Njena pravica

"Seveda, drugače ne more biti, če pa vsi na to napeljujejo — meo, da ga pohvalite, ker je pripravljen osrečiti sirota, ki je areča dozdaj bežala od nje in mu vlijete novega poguma, ki mu je potreben kot rosa cvetju!"

Župnik se je zganil: očitek mu ni bil po volji. "Četudi bi ga bodrili, prej ali slej bi omagal pod težko tega bremena. To je preveč za navadnega zemljana — nadčlovek bi moral biti, da mu ne bi kolena začela klecati pod takšno pezo; Martin je le navaden, slaboten človek."

"Morda je pa častna izjema, mogoče ne bo padel pod križem, če se bo našel kak Simon z dobro, bodrilo besedo zanj..."

"Mogoče, mogoče..." se je župnik skoro razhudil. "Na to se ne da zidati! Mogoče bo, mogoče ne bo — kdo bi zidal nebotične na ilovnatu podlago? Mogoče... Saj že zdaj okleva, koleba — morda že obžaluje svoj korak, mogoče bi se rad že umaknil, a mu ponos brani; morda ga zadržuje le v nepremišljenosti izrečene obljube in obeti? Poznam take ljudi: dane besede noče, ne more snesti, rajši si nakopije nesrečo na glavo."

"Torej boš odgnal arečo od dekleta?"

"Ta je že začela bežati od nje in jaz — če bom uspel — jo bom rešil le večje nesreče in morda tudi sramote!"

"Uboga Ema! Nihče ji ne prizna njene pravice!"

"Njene pravice?" se je zmešal župnik. "Kakšne pravice? Do areče? Prav — nihče ji ne bo odrekal te pravice, toda s tem ji ne dajemo pravice onemogočiti nekoga, drugega, v tem slučaju Martina! Pohabljen je človek, ki ni zmožen gospodinjiti, ki bi jo moral mož celo prenašati sem in tja na rokah, ki bi ne mogla roditi zdravih otrok..."

"Otrokom se je lahko izogniti..." je menilo v njem.

"To je greh!" je ugovarjal župnik. "Tega ne smemo dopustiti!"

"In tudi v zakon jima ni nujno treba iti..." se je dalje oglašalo v njem. "Če ostane tako kakor je, ji bo ustrezno in srečna bo..."

"Pregrešno razmerje..." je zamrmral duhovnik ter se začel odpravljati na pot.

Martin je sedel na klopi na vrtu izza hiše, ki se je kopala v rdečkastem siju zahajajočega solca. Gospod Janez je nameril korak naravnost proti njemu.

"Dober večer, Martin! Malo sprehodit sem se šel in spotoma sem se domislil, da že dolgo nisem bil pri vas. Kako se kaj imata z materjo?"

"Kakor navadno," je odgovoril Martin, ki ga župnikov prihod ni spravil v boljše voljo. "Delamo, jemo in spimo — za druge stvari nimamo dosti časa."

Ostro oko župnika Janeza je medtem že presodilo po Martinovem obrazu, ki je odražal notranji boj, da je bila njegova mati v pravem; zato je po kratkem, brezpomembnem besedičenju prešel naravnost k stvari, zaradi katere je bil prišel:

"Nekam prežalosten se mi zdiš za ženina, Martin — saj se ženiš, ali ne? Ženini so navadno bolj veseli kot si ti..."

Martin se je zdrnil: "Kdo je pa vam to obesil na ušesa?"

"E, Martin, take-le stvari se naglo izvedo," se je nasmejal župnik. "Saj veš, da ne ostane dolgo prikrito. In — nu, saj to ni nič novega, mlad si, baš v letih, ko se človek začne ozirati po pripravi družici..." Samo — hm — marsikdo takrat zavozli, si ne izbere prave, ki bi ga lahko osrečila. Jaz mislim —"

Martinu se je zadelo, kaj je privedlo župnika k njemu, zato ga je prekinil: "Kaj mislite? Povejte brez ovinkov! Ti so mi zopni!"

Mati, ki je v kuhinji pripravljala večerjo in sosedu, ki je prišla k nji rešati druge sosedu in njihova dejanja, sta ob odprtem oknu prisluhnili.

"Martin, jaz mislim, da Ema ni zate," je začel župnik prepričevalno in povdarjajoč sleherni besedo. "Jaz jo poznam, vem, kaj je z njo; vem, da je pohabljen, da ni sposobna za zakon in zato sem prišel k tebi, da te posvarim, te odvrem od koraka, ki ne vodi k sreči."

Martin se je zgrabil za glavo: "Kaj ste se res zarotili proti nama?"

"Ne proti vama, ampak proti nesreči, ki si jo hočete nakopati na glavo v svoji mladostni nepremišljenosti in ki jo hočemo odvrti od vaju!" je popravil župnik.

V Martinu se je zbudil upornik: "Samo naju se tiče ta zadeva, mene in Eme, kaj se vi drugi vmešavate! Pustite naju v miru!"

"Ni res, Martin, da se ta zadeva tiče samo vaju," ga je smehljal se zavrnil župnik. "Nas vseh se tiče. Pomisli na otroke... Kakšni bodo? Najbrž na kak način pohabljeni. Družbi ne bodo koristili, pač pa škodovali. Vem, ti misliš, saj ni treba otrok. Toda zakaj pa je zakon? Zaradi otrok! Tako veleva božji zakon, zakon narave pa je, da se ljudje plodijo."

In tako je iznašal predenj pomislek za pomislekom. Martin se je upiral, se branil, ugovarjal, toda njegov upor je stal na slabih podlagah — manjkalo mu je tistega, česar nedostaja toliko milijonom delavcev: izobrazbe; njegov duh se ni še osvobodil spon predsodkov, ni še razpel krila ter poletel nad nižnje praznovnega, v nevedi in predsodkih tavajočega sveta — zato župnik ni imel tako težkega dela z njim.

Župnik Janez je govoril, govoril in prepričeval.

Martin je ugovarjal, kolebal in obupoval obenem.

"Toda jaz je ne morem pustiti!" je vzkliznil bolno proti koncu.

Župnik se je dobrohotno nasmešnil: "Vem, Martin, kje te tišči! Obljube ti delajo napoto! Toda saj nisi vedel, kaj si obljubil! Nihče ne more zahtevati od tebe, da se držiš teh svojih obljub. Sicer pa te jaz lahko rešim tega — moč imam odvezati vernike od njihovih priseg..."

"Nihče me ne more odvezati mojih obljub!" je mračno odvrnil Martin. "Tudi vi ne! Samo smrt!"

"Martin, ti si pa res naiven —"

"Neumen, mislite reči? Toda neumen ali ne — nikdar se nisem anedel dane besede in je tudi zdaj ne bom. In Ema tudi — ljubim..."

Župnik je vstal. Zdelo se mu je, da je opravičilo svoje delo in to dobro, temeljito. Slutil je, da bodo njegove besede začele prav delovati pozneje.

"Well, Martin, če je tako, potem nimam več kaj reči. Če si hočeš s trnjem postlati postelj življenja — stori tako — ti boš spal na nji! Pa brez zamere, nisem prišel k tebi s slabim namenom! Lahko noč!"

Na pragu je že čakala mati ter mu naglo prestopila pot. S pogledom ga je vprašala, kaj misli: ali bo njegova pot rodila uspeh?

Župnik je bodrilno prikimal in njegov pogled jo je zagotavljal, naj le bo brez skrbi: vse se bo dobro izteklo.

Ženica mu je ponudila zelen desetak: "Za maše, gospod. Že večkrat sem mislila na to, da bi bilo treba dati za nekaj maš. In Bog vam poplačaj vaš trud!"

Gospod Janez se je zadovoljno nasmejal: "Kaj bi se zahvaljevali, saj ni to nič posebnega. In končno sem zmerom pripravljen, če me potrebuje katera izmed ovčic, ki mi jih je Bog dal v oskrbo. Lahko noč, mati!"

(Dalje prihodnjik.)

po pravici je domneval, da bi utegnili to škodovati njegovi slavi.

Rad bi se bil domenil z Renee. Toda Renee so skrbno stražili. Nikoli ni šla z doma sama. Spremljal jo je oče ali pa stara teta, bolj suha od trske, stara devica, nedostopna čustvom.

Toda spomnil sem se, da bi ji lahko na poletu ponudil mesto v zrakoplovu. Kmalu se je razširila po mestu vest, da je oče Renee, gospod Vaucelle, naenkrat sklenil počastiti naju na prvem poletu s svojo prisotnostjo. Slutnja me torej ni varala. Sicer mu je pa postal moj stric posebno častno vabilo. Lakomnež ni mogel premagati velike izkušnje, da bi se ob tako slavnostni priliki ne pobahal s svojo hčerko in njenim nakitom.

Srce mi je močno utripalo, ko je napočil dan poskusnega poleta. Več tednov sem bil zaposlen z izpopolnitvijo zrakoplova.

Na dan poleta je naš obkolila že zgodaj jutraj velika množica radovednežev. Zdal pa zdaj se je začelo navdušeno ploskanje slavnemu izumitelju.

Takoj po prvem poletu sem ponudil očetu ljubljeno Renee mesto v zrakoplovu. Sprejel je moje vabilo in bil je navdušen nad mojo iznajdljivostjo. Ko smo se spustili nazaj na zemljo, sem ponudil mesto suhi teti; s grozo je moje vabilo odklonila. Pomežiknil sem Renee, češ naj prosí očeta, da ji dovoli leteti na mesto tete. Malo je okleval naš dobri mož, potem je pa dovolil.

Zrakoplov se je dvignil. Bil sem nepopisno srečen. — Renee, druge prilike nisem imel, da bi vam povedal, kako zelo vas ljubim.

Zatisnila je oči in zardela. Takoj mi je bilo jasno, da me tudi ona ljubi.

— Renee, ali bi hoteli postati moja žena?

— Da, če dovoli oče.

— Da, on dovoli! — sem vzkliznil.

Vrgel sem od sebe kabel, ki je držal balon k tlom, in krepko sem objel napol onesveščeno Renee. Doli v množici so se začeli prestrašeni kriki.

Spustili smo se na tla sto milj od X. Gospod Vaucelle je ta čas ves v skrbeh pričakoval vesti od svoje hčerke. Dobil jih je, toda šele iz Milana, kamor smo bliž prileteli.

Čez dva meseca je postala Renee Vaucellova moja žena.

H. V. Morton:

SVATBA

Progasta preproga je pogrnjena po cerkvenih stopnicah. Oček pas škrlatne preproge se vije od robnega kamna proti vzhodu. Stražniki zadržujejo množico.

Ženske — vedno ženske; in povrhu še v toliki množini in v tako čudoviti pestrosti. Strahopetni mizantrop godrnja na mimo drveče omnibuse: "Ze zopet ta vražja svatba... Kaj vidijo te ženske na svatbah, ali res ne morem misliti..." Seveda si ne more misliti: Ženske s svojim neizprosnim smislom za temeljno resničnost vidijo v njih delo sveta, upravičenost vsega življenja — čeprav o tem ne razmišljajo tako, kar je povsem naravno. Greo "pogledat nevesto" ali, če se smem tako izraziti, gledat greo sebe kot neveste, bodisi kakršne so kdaj bile ali kakršne mislijo da bodo.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Jan. 31, 1932) pomeni, da vam je naročeno poteklo ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljena, ker ni bil plačan. Ako je val list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljena valed napakega nazlova, pilište nam dopisnice in uvedite stari in novi naslov.

Nali postopniki so val družinski tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$2.00 in za pol leta pa \$1.00. Člani S.N.P.J. doplačajo \$4.00 za leto, za pol leta \$2.00.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, za pol leta \$3.75, za člana \$3.25.

Za Evropa stane za pol leta \$4.50, za vsa leta pa \$9.00.

Tednik stane za Evropa \$1.75. Člani doplačajo name \$1.00 na polnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.50.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Upravištvu "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

Kako čudovito se zbirajo. Ulica je še mirna, razen tistega izdajalskega škrlatnega pasu; kar naenkrat, ko da je prišel roj čebel, se pa zbere svatbena množica, pripravljena po potrebi dregniti stražnika z dežnikom med rebra, da bo mogla opazovati novo ženo, kako stopa s poročni prstanom v novi dom.

Ali se naj pridružimo ženskam?

— Stojte tu! Nikar se ne privajate!

To je stražnik. A tu se vali in šumi ona trdna stena ženstva.

— Gospod stražnik, ali bi se mogli malo umakniti? ... Hvala lepa.

— Hej, Robert, ali bi se ne mogli nagniti malo na drugo stran. Kaj ne vidiš, da sem premajhna?

Tu so zbrane ženske od vseh vetrov: iz Kensingtona, Balhama in iz Cherkewella; dekleta, matere in babice; nekatere srečne, nekatere pa seveda tudi nesrečne. Kaj za to? Nova nevesta stopa v življenje z bodočnostjo v očeh, radost in bridkost zreta na njeno čudežno usodo.

Kdo je to?

— Gospodična Agata Penwhistlova!

Vidite, nikakor ne. — Kdo je ta ženaka? Kaj nas briga on? Polovica žensk ni še nikoli ničesar ališala o gospodični Agati. Za nje ni gospodična Agata, temveč nekaj neprimerno važnejšega: ona je nevesta, ona je ženaka vobče.

Pod mračnim obokom cerkvenih vrat je že zavrhlo. Mladi fantje v črnih oblekah in z belimi rožami v gumbnicah se v zadregi spogledujejo, kažejo z očmi na cerkvene stopnice in nestrpnost čakajo. Svatba je nearečen dan za mlade brate. Dečki pri vltodu begajo od klopi do klopi.

pi in zamenjavajo nevestine goste za one, ki pripadajo po vseh pravicah ženinu. Dela imajo čez glavo. A pogled na sestro pred oltarjem je tudi grozen. Seveda, Jurček je zelo priden dečko in vse drugo je tudi v redu; vendar pa... ona je tako mlada in tako mikavna v beli obleki, ko poklekne pred oltar.

Eden izmed fantičev hiti po stopnicah in spretno odpre vrata limuzine, lepo okrašene z belimi nageljni. Množica opazuje vsko njegovo kretnjo. Zardeva pod radovednimi pogledi. Ljudje so pa res neumni. Potem, kako hiti nazaj, vrata se odpro na stezaj. Kar se cerkev strese, zdi se, da se guga celo kamenje, opojni akordi Mendelsohnove muzike zadone po cerkvi, ljudje se gneto pri vltodu. Ona prihaja... Ona, večna, neizpremenljiva, čudežna Ona!

— Glejte, nekaj se premika pri vltodu, in potem... Ah, ali ni dražestna?

Dekle v beli obleki!

Pajčolan ima odgrnjen nazaj, njena ravna, drobna postava se premika po stopnicah, beli atlas se leskeče, ko se premika, šopek rož nosi na prsih, sladko se smehlja.

— Obilo sreče, drago dekle!

Naglo okrene glavo. Kdo ji je šel obilo sreče? Njene oči so

KJE SE NAHAJA

rojak Matt Praznik, kateri je bil val na Eveleth, Minn. in potem neznano kam izginil na jesen leta 1930. Prosim ga, da mi naznani njegovo sedanje bivaliče. Gre se za važno zadevo, tikajočo se mene, ki jo on lahko pojasni. Louis Govze, 613 Adams Ave., Eveleth, Minn. (Adv.)

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti". Ali jih čitate vsak dan?

začudene, kajti to je bilo zelo priručno. Ozira se po ženskih obrazilih — toda to so zdaj obrzi imenitnih žensk.

Zato se napoti dalje.

Ženske spravljajo robce, kajti vse so malo plakale, ene od vesele, druge pa v globokem spoznanju.

Vse, ki stoje tu, vidijo v duhu to, kar je moglo biti in kaj more biti; in še nekaj več — o, mnogo več pomeni za nje svatba. V ti-stem kratkem trenutku jim je ideal jim je Sreča.

Menim tudi, da ko so se starejše ženske zajotile pri solzah, so gledale motno skozi nekakšno steklo, skozi steklo dekliskega življenja, a v svojih srcih so vedele, da so videle sestro na višku življenja, pa naj jo že čaka blagostanje ali beda.

— Obilo sreče, drago dekle!

Za one, ki so oslabei

Ljudje, ki so "nemogli in oslabei, bolni, dabi v Muz-Tone čudovito zdravilo, ki jim daje novo življenjsko moč. Očisti život telesnih givric, odvlia ostanke in daje novo moč življenja in mišicam. Muz-Tone je dal se milijoni modlin in ženskam boljše zdravje in večjo moč. Bo pomagal tudi vam. Muz-Tone se prodaja v lekarnah. Ako ga lekarne nimajo, recite mu, naj ga napoti za vas od trgovca na dohodu.

25 centov

v poštnih znamkah nam pošljite in pošlali vam bomo lep

S. N. P. J.

ŽEPNI KOLEDAR

1932

Družta, ki jih še niso naročila, še lahko naroče, imajo jih še nekaj na rokah

PROSVETA,

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POTEM KO STE

TEMELJITO

vzeli v obzir vse okolnosti prišli bode te do zaključka, da je vaš denar v istini siguran pri

Kaspar American State Bank

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILLINOIS

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila na veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Čane zmerna, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA

ZRAKOPLOV

Ce niti najpriščneje in najskrenejše obdobjanje ne more biti izraz hvalečnosti, ki smo jo dolžni resničnemu izumitelju, ne poznam na drugi strani nič bolj žalostnega in ponižujočega, kakor so groteskni domisleki dozdevnih izumiteljev. Bil sem v rajčjih stikih z manikom, ki je pripravljaval svoje in moje premoženje — bil sem namreč njegov edini dedič — da zmaši najnerodnejše letalo na svetu.

Vse neumnosti, kar jih je kdaj priobčil tisk, so bile zapopadene v njegovi ideji, vsakdanji kakor razne vesti bulvarnega tiska, blazne kakor ideja o stroju, ki bi plakal, smeje in fantastične. Ko so mi pravili v mestecu X., kjer sem takrat prebival, o manikovih poskusih, sem začel besneti.

Toda prebivalstvo je z obdobjanjem gledalo na nesmrtnega genija, ki naj bi razširil slavo mesteca X. po vsem svetu.

In tako je pripravil moj stric že tretji milijon, ne da bi pomislil, da se bo dvignilo njegovo nemogoče letalo komaj do tretje nadstropja, in razmišljal o vseh škodoželjnih domislekih svojih sosedov, naj, nadomesti

železo z aluminijem ali bambusom.

Videč, da se obeta moji dedični žalosten konec, sem v srcu sklenil temeljito izpremeniti način svojega življenja. Manjkalo so mi aduti. Vzgojen kot edinec, v naročju ugledne, premožne rodbine, nisem nikoli niti pomislil na to, da mi bo treba kdaj delati. Rezultat mojega razmišljanja je bil edini izhod: rešitev je bila v bogati ženitvi. Nekoč sem pa skromno sanjal o ženitvi iz ljubezni, o zakonaki zvezi z najlepšim dekletom sveta. Zdal je pa usoda hotela, da postanem v svojo sramoto preračunljiv.

Ljubili sem Renee. Vedel sem, da me tudi ona rada vidi, vedel sem pa tudi, da je njen oče nepoboljšljiv lakomnež in atiskal, čeprav je bil tako bogat, da bi lahko vzdrževal tri take rodbine, kakor je bila naša.

Upal sem pa, da ga pridobim s svojimi diplomatičnimi sposobnostmi, ki so jih znal s priznanjem oceniti moji prijatelji. Kaj početi drugega, saj bi lahko prej upal, da najdem zaklad, nego da mi čudaški stric kaj zapusti.

— Gospod, — mi je dejal oče Renee, — znano mi je, da ste zapravili devetsto tisoč frankov, torej celo premoženje, ki so ga vam zapustili roditelji. Toda to

bi me ne oviralo, kljub temu bi vam dal Renee za ženo — kajti mladost se mora zdijvati — da ni vaše upanje na stričevo premoženje na tako slabih nogah, da ne rečem naravnost iluzorno. Kljub temu pa nihče ne gleda na njegove genijalne izume s tolikim obdobjanjem kakor jaz... Toda s tem še daleč ni rečeno, da ne pojde njegovo premoženje rakom žvižgat. Moja dolžnost je odrediti vam hčerkin roko.

Kaj bi mogel ugovarjati tem logičnim in modrim besedam izkušenejšega moža? Mislim, da sem odhajal solznih oči... Njegov sklep se pa s tem ni izpremenil in v svojem ogorčenju se nisem mogel premagati, da bi mu ne zabrusil v obraz, da je krokodil. Sanjal sem o osveti. Namesto da bi svojega strica preklinjal, sem si prizadeval uresničiti dober domislek.

Najprej sem obnovil z njim davno pretrgane vezi. Začel sem mu pihati na dušo, sarkazem sem pa opustil. Navdahnili sem ga z mislijo, da se tudi sam bavim z izumi. Takoj mi je verjel, čeprav je bil moj izum starejši od sveta.

Ko je bil že dovolj prepiran, sem ga pregovoril, da svoj izum javno preizkuša. Vprčo množice bova kročila nad mestom. Komaj, komaj sem zmagal, kajti